

ki so dobro podkovani v dotični stroki. Dajte jim pa tudi časa, da prouče svojo nalogo. Potem razmnožite tak referat, da bo vsak član imel nekaj tednov pred skupščino referat pred seboj in se bo mogel poglobiti vanj. Šele na ta način bodo mogoče plodonosne diskusije. Najbrže pa tega nasveta ne bodo upoštevali, ker so gotovi krogi mnenja, da le to najbolj varuje avtoriteto, če pravijo: «Pa ravno ne!»

Ali kakor je videti, bi nekateri nadzorniki res radi izkoristili učiteljstvo do zadnje kaplje krvi v svoje sebične namene. Čuli smo vest, da so dobili v nekem okraju ukaz, da mora učiteljstvo za lokalne skupščine izdelovati referate, učne slike itd. Ko smo slišali to vest, smo z istim nadzornikom vred vzklili: «Pač malo» — namreč razsodne previdnosti ima tak človek.

Ko zahtevamo, da nam naj izboljšajo neznosno stanje, imajo vse mogoče izgovore, v istem času nas pa pritiskajo na steno, kadar in kjer le morejo, ne da bi pomislili, da za sedanjo plačo delamo več kot preveč.

Klerikalizem in mi.

(Konec.)

Nova stranka ali «Slovenska ljudska stranka», ki jo snuje «Slovenec» — no, kaka ironija od strani teh ljudij! Pa bodi že kakorkoli in četudi imajo nekateri res pravi domoljuben namen — večina ali klerikalna stranka kot taka nima takega namena in in ga po svojih intencijah ne more imeti. Sicer je že «Uč. Tovariš» stvar v obče pojasnil, vendar mislimo, da ne bo odveč, ako še enkrat povzamemo vse nakane, ki jih goji in jih bo gojila ta stranka, naj si nadene kakršnokoli in še tako lepo zveneče ime, napram ljudski šoli in nje glavnemu faktorju — učiteljstvu. Sicer je bilo že takrat dete mrtvo rojeno, zakaj 5. pr. m. je prinesel «Slov.» v solzah domoljubja in pravicoljubja topeč se poziv k ustanovitvi nove odrešilne stranke na Slovenskem in že 7. pr. m., dva dni pozneje, je bila vsa akcija srečno pokopana z izpovedjo dr. Šušteršiča. Kdor ima le malo vpogleda v naše javno politično življenje, je vzklil, ko je prebral te dr. Šušteršičeve misli o novi stranki: «Roma locuta — causa finita!» In če bi se to tudi ne zgodilo, bi pa bilo slovensko učiteljstvo prvo, ki ne more v to privoliti, in sicer z ozirom na ljudske šole. Znano je, da se ves boj suče dandanes ob ljudski šoli. To je tista trdnjava svobode in prosvete, ki se mora ob nji prej ali slej razbiti moč črnega reakcionarstva. In kaj hočejo klerikalci drugega nego ravno dobiti v roke moč nad šolo in po tem urediti ves pouk po svojih, rimskemu klerikalizmu služečih mislih in ljudstvo zaslužniti duševno in fizično. To je namen naših slovenskih kakor sploh vseh klerikalcev vsega sveta. Res, da tega naši nasprotniki očitno več ne kažejo, a prikrito tem huje rujejo, in kjer ne gre drugače, pa pod krinko domoljubja, bratoljubja in vsega, kar bi utegnilo vabiti in nasprotnika zazibati v brezdelnost.

Enketar Korošec priznava očitno, da je med drugimi različnimi načeli, ki ločijo stranke, tudi načelo glede šolstva. Niti misliti ni, da bi v tem slučaju nasprotniki ne porabili ugodne prilike. Kdor tega ne verjame, mora biti udarjen s slepoto ali pa razmer prav nič ne pozna. Zakaj pa zdaj tudi v vseh enketah dosledno molče o ljudski šoli, in to prva kapaciteta in zadnji obrtnik?! Če hočemo narod res rešiti,

mu je treba izobrazbe in potem narodne zavednosti in podjetnosti. Kako pa hočete nuditi drugače ljudstvu izobrazbe, če ne potom ljudske šole? Če ne dosežemo splošne izobrazbe, smo izgubljeni! Klerikalcem ni bilo še nikoli do splošne izobrazbe. Kdo je razen njih večji nasprotnik ljudski šoli? Namesto da bi ljudstvu, kjer je še apatično do šole, prigovarjali in ga navajali k pouku, ga odvrtaajo od tega. Po shodih hujskajo očito proti šoli, kvečjemu in zaradi lepšega pade kaka beseda v prilog stare šole: malo brati, pisati in računati. Vse drugo — zlasti ves prirodoznanski pouk — naj se črta! Šolska splotja so v razmerju z župnišči še vedno v veliki večini prave bajte. Učiteljstvo jim je odveč. Temu je treba, kjer le mogoče, pritisniti kako brco!

In šola, kakršna je zdaj in vsekdar bodi, nudeča vse pogoje ljudske izobrazbe, ljudske prosvete in blaginje — ta mora biti nam, ki nočemo smrti svojemu narodu in ki mu želimo boljših časov, paladij, ki smo ga pripravljene čuvati do zadnjega zdihljaja. In dokler gledamo napade, ki hočejo oropati to svetišče, bodisi tudi najmanjšega sedanjega imetja, četudi pod še tako krasno zvenečimi frazami, dotlej slovensko učiteljstvo odklanja vsako zvezo s tako stranko in imej ta od najnižjega do najvišjega vse blagoslove!

Že z ozirom na zgoraj povedano, je od naše strani vsako strnenje strank izključeno, in učiteljstvo bodi čuječe in pazno, sosebnobno ob narodnostnih mejah. Slušajte tovariši, glas sotrpina s Kranjske, ki je že izkusil trdo klerikalno pest! Naj vas ne motijo vabljive besede demokratizma, ki v novejšem času mečejo ti ljudje ž njim tako bahato! Ti ljudje naj bi bili demokratični? Slepilo našemu neizobraženemu ljudstvu! Res se delajo tam, kjer je njih moč več ali manj zlomljena, kakor v mestih in bolj probujenih krajih silno tolerantne, a svojo moč pokažejo tam, kjer so absolutni gospodarji. In koliko učiteljev je bilo že v takih krajih zavratno napadenih — samo zato, ker se nočejo ukloniti njih nasilstvu. Kako jim je dobro, ko slišijo ti vodje nasprotne stranke neuko ljudstvo zabavljati v pijanosti na šolo in učiteljstvo. Ali je čuti kdaj kako grajalno besedo? Kaj še! In s takimi ljudmi, ki so polni hinavščine, naj bi se mi družili? Tovariši, to je nemogoče! Ozmimo se še nekoliko nazaj! Slovensko učiteljstvo si je pred 16. leti osnovalo svojo «Zavezo», kjer so združeni vsi napredni elementi. In četudi je «Zaveza» vsekdar hrabro brez vsakega omahovanja krepko držala narodno zastavo kvišku, branila najodločneje nje pravice in, kjerkoli je bilo treba, povzdignila svoj krepki glas za narodne svetinje, vendar tem ljudem ni všeč. Kjerkoli so mogli, so ji metali ti «odločni narodnjaki» polena pod noge in napenjali vse moči, da bi res ta krasni pojav slovenske solidarnosti učiteljskega stanu raztrgali in razrušili, da bi ne ostalo več kamenja od te prelepe stavbe narodne celokupnosti. A to se jim ni posrečilo, zakaj slovensko učiteljstvo je hitro spoznalo njih nakano in se je še tesneje oprijelo te prekornostne organizacije. Kar so dognali, je bila «Slomškova zveza» — društvo brez članov.

Ako so klerikalci še dandanes tako vneti rodoljubi, zakaj pa razdirajo vsako napravo, in bodi ta še tako važna in odločno narodna? Komur je res za narod in njega težnje, ta vsako odločno narodno napravo, — če ne podpira — vsaj ne razdira. Vse sedanje klerikalno kričanje ni nič drugega kot sredstvo v dosego klerikalnih namenov. Temu se pa mora slovensko učiteljstvo že z ozirom na boljšo bodo-

čnost naroda potom ljudske šole in njega svobode najodločneje upreti in zastaviti vse sile, da še pravočasno odbije ta naval, četudi pride v obleki «Slovenske ljudske stranke.»

Liga + 10.

Zborovanje „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Konec.)

Dolžnost mi je dodati še nekaj. Dandanes občno govore o učiteljstvu, da malo dela; da ima vsak čas počitnice itd. A kaj bo govorilo ljudstvo šele potem, ko nas bo videlo le kot poldnevne delavce? Ne bi li to škodovalo našemu ugledu? Ali ne bi mogel narod zahtevati, da nas popoldne vtaknejo v občinske pisarne i. t. d. Možno bi pa tudi bilo, da bi učiteljstvo z dopoldnevno šolo izgubilo karakter odgojitelja naroda, ker bi vsi učitelji iskali privatnega dela in bi često postalo to glavno delo, a pravo in sveto zanimanje učiteljskega poklica pa postranska stvar. Premislimo to vse dobro poprej, preden sklepamo o dopoldnevni šoli.

A sedaj grem po svojo glavno pedagoško rezervo, da izvedem končni napad napram nerazdeljenemu času pouka. Protivnik dr. Cenkić je pripoznal, da so mu higijenski razlogi glavno zavetje, a ostali le sekundarne vrednosti, a jaz zopet svečano izjavljam, da so meni kot pedagogu pedagoški razlogi glavni, a higijenski le postranski. Kot pedagog trdim, to trditev morajo odobriti tudi vsi pedagogi sveta, da je pravi poklic ljudske šole vzgojne nravi. Ljudsko šolo moramo presojati ne po tem, koliko znanja daje mladeži, temveč po odgojnem uspehu. Mi učitelji kot pedagogi znamo in moramo znati, da je vzgojni princip v našem učiteljskem delu alfa in omega vsemu delovanju. Čim dlje pa je mladež v naših učiteljskih rokah in pod krilom šolske discipline, tem sigurnejši je vzgojni uspeh.

Dandanes je vzgojni vpliv rodovine vedno slabejši. Materijalizem prevladuje tudi v nižjih slojih ljudstva. V težki borbi za vsakdanji kruh vedno bolj roditelji pozabljajo na vzgojo svojih otrok. Če je to istina, kar je, žal, res, tedaj moramo mi pedagogi stremiti brezpogojno za tem, da ostane mladež kolikor najdalje možno v rokah šole pod močnim okriljem šolske discipline, a zato, da se vzgoji uspešnejše. A kako stojimo v tem oziru tukaj?

Po razdeljenem pouku imamo dete 200 dni ali 400 poldni v šoli, t. j. deset osemnajstin vsega letnega časa, medtem ko pride na dom 160 dni ali 320 poldni t. j. osem osemnajstin vsega časa. Po nerazdeljenem šolskem času bi pa imelo dete za šolo samo 200 poldni ali pet osemnajstin vsega časa, a za dom pa 520 poldni ali trinajst osemnajstin vsega časa. Jasno je tedaj, da v tem razmerju tudi raste, oziroma pada vzgojni vpliv šole. Uvedemo li tedaj nerazdeljeni čas pouka, pade vzgojni vpliv šole ravno na polovico sedanjega in zaraditega bi trpel tudi naš učiteljski ugled v očeh ljudstva, česar pa mi učitelji ne moremo in ne smemo dopustiti.

Moj protivnik misli, da bi z dopoldnevnim peturnim poukom napredovala tudi etiška stran mladine, vendar trdim jaz ravno nasprotno. Zakaj padala bi morala dece pri samo dopoldnevnem pouku, ker bi bila mladina ves popoldan brez vpliva ne samo šolske, temveč navadno tudi roditeljske discipline. Mladež bi bila pri taki šoli največkrat popoldan prepuščena sama sebi, osobito delavska in mestna deca. Ker bi se tako izognila vsakemu nadzorstvu, bi se moralno jako kvarila.

Milo mi je, ker zahteva moj prijatelj, da je za svobodno vzgojo tudi treba dopuščati mladeži, naj se brez nadzorstva svobodno kreta. To je gotovo lepo stališče, a uspešno samo do stanovitnih mej, a čim se one prekoračijo, postane takoj škodljivo v moralnem smislu. Tudi jaz sem oduševljen pristaš svobodne vzgoje, a odločno se upiram temu, da bi se pedagoška svoboda izpremenila v divjaštvo, ki bi nam kvarilo mladino. Mlado sadno drevesce je pod vednim vrtnarjevim nadzorstvom, ker če bi ne bilo, bi poglajalo divje mladike, ki bi zaprečile napredek zlahtnih mladik. Tako mora biti tudi pri mladini. Seveda mora biti nadzorstvo blago in tako, da ga vzgojenec ne občuti preveč. Oko učiteljsko ali voditeljsko se ne sme nikdar povsem odvrniti od dečice, če hočemo dognati moralni uspeh. (Tako je!).

Tako, slavna skupščina, sem sicer s skromnimi črticami, pa vendar dovolj povedal, da nima nerazdeljeni šolski čas nobenih bistvenih koristi, ali ima nasprotno mnogo napak, ki nasprotujejo napredku naše šole in škodujejo ne le našemu učiteljskemu ugledu, temveč tudi ljudski prosveti našega naroda. Nerazdeljeni čas pouka je samo potrebno zlo, ki se kot tako v nekaterih slučajih trpi; bil bi pa neoprosten greh, če bi si to potrebno zlo učiteljstvo v principu prisvojilo ter ga obligatno priporočalo.

Taka dopoldnevna šola bi, kakor sem dokazal s številkami, zaustavila lep napredek našega ljudskega pouka ter znižala poset šole na štiri leta, ona bi preprečevala s svojim peturnim napornim delom telesni in duševni razvitek naše mladeži. Tako bi našemu narodu došla ogromna kulturna škoda, a tega bi ne smeli dopustiti mi učitelji že iz patrijotičkih razlogov. Vzgoja naroda nam mora biti največja svetinja na tej zemlji. Pravi učitelj bo rad žrtvoval vse svoje osebne interese, samo da čim uspešnejše služi največji svetinji svojega naroda. (Tako je! Živio!).

Končno mi je po dolžnosti še omeniti, da imamo mi Hrvati in Srbi na jugu monarhije ter na Balkanu, četudi smo majhen narod, častno in jako znamenito misijo, Okolo nas so nasprotniki po številu in po kulturi od nas močnejši, a ti hočejo po vsaki ceni, podjarmiti nas s svojo prosveto. Mislim tedaj, da je naša najsvetejša dolžnost, da svoj narod kolikor možno prosvetimo in izobrazimo, da se lahko potem uspešno bori za bodočnost svojo. Narodna zavest se mora povzdigniti, kar je edino mogoče potom daljšega in intezivnejšega pouka vsega naroda, a ne potom dopoldnevnih šol in skrajševanja narodne izobraženosti. V teh težkih časih je treba, da svoj narod pripravimo za kulturno borbo, a to moremo dognati le samo z daljšim, ne pa krajšim poukom. Zato se branimo marsikaterih teorij in opasnih poizkusov v svojem pouku, ter ostanimo rajši pri razdeljeni šoli še dotlej, dokler od nas kulturnejši narodi praktično ne dokažejo, da bi bil peturni pouk uspešnejši. Naš dosedanji razdeljeni pouk ima vse pogoje, odgovarja povsem pedagoško-didaktičkim, socialnim in higijenskim zahtevam, tedaj pa naj ostane. Treba pa je razen tega resno misliti na pomnožitev učiteljstva in osnivanje potrebnih novih šol, da nam všolajo še onih šest stotisoč naših bednih otrok, potem pride vse v pravi tek.

Tako mislim o tej znameniti stvari jaz, a vi sodite, v koliko sodim prav, ter sprejmite resolucijo:

VII. občna skupščina «Saveza hrv. učit. društva» se ne more uveriti o bistveni koristi nerazdeljenega šolskega pouka in z ozirom na to ostaja pri dosedanjem razdeljenem pouku, ki povsem odgovarja pedagoško-didaktičkim, higijeniškim in